

laet gelijk

op dit on-
n komt de
t zoo licht
overtuiging
beste is.

ed te Leeu-
re van den
er, over de
ereformeer-

al wat dus-
n gevat in

itel van dit
nevel zaak-
tel een hart
oneffenheid
lerzijs nog
in den weg

Gijben nog-
aangelegen-
verblifdend
loed en be-
d van veler
eigt, om wij
ntwarren is,
k zijn.
toe ontrust
est het wel
r is zooveel
emaal naar
plooiën laat.

van het
ere. Een
et geordend

er het Anti-

dan ligt het
de Gerefor-

grenzing der
ten onderhan-

op de vrij-
oopen uit
lijk, en zeker

moeten aan-
ongelof vol-
ns van Christus
ns aan de be-

wensen te
ich in geeste-
heden rekent,
en voorwaar-
steld worden,
en in het ge-
et mogen uit-
nischen wandel
nischen inrich-
ten.

Synode van
in Emden, art.
art. 95.)
al deze lie-
ulke een ex-
ting en tucht-
de de synodale
loopen buiten
et vervormen
reformatie on-

g of afande-
d, dan worde

eds een paar
hebben, dat
nale van den
daarom de
de de kerkera-

men, zich te
in, die voor-
lijk gezag te

sien hebben,
der mogelijk
lijke Gerefor-

voorzetting
en, dat zijn
tamelijk wel

en dit wrij-
n, indien de
en de kinde-
n weder, om

KUYPER.

Officieele berichten uit de Ned.
Geref. kerken.

VOORLOOPIGE SYNODE
VAN
LEEWARDEN.

De kerkeraad van de Ned. Geref. Kerk te
Leeuwarden, ditsmaal Synodale kerk, brengt
hiertoe ter kennis, dat voorts ter be-
handeling op de Synode bij hem zijn ingekom-
de, navolgende voorstellen:

1. De Synode geve voorlichting over den
weg, dien de classis heeft in te slaan, om te
voorzien in de behoeften aan de bediening des
Woords en der Sacramenten van enkele per-
sonen in kerken, wier kerkeraaden nog onder
de Synodale reglementen blijven leven.

2. De Synode machtige de classis Gouda—
den Haag tot ontbinding der classieke com-
binatie over te gaan, zoo spoedig dit naar het
oordeel der classieke vergadering zonder be-
zwaar voor elk der classen kan geschieden.

3. De Synode toone aan op welke wijze door
onze kerken, overeenkomstig art. 13 der ker-
kenordening, voorzien moet worden in de be-
hoeften van predikanten weduwen en weezen.

4. De Synode wende zich tot de Regering
met verzoek om overeenkomstig hare roeping
alle beletselen weg te nemen, die de reforma-
tie der kerken in den weg staan, voor zoover
die door de Regering kunnen worden uit den
weg geruimd.

5. De Synode vernane het Nederlandsche
volk tot verontmoediging van wege het ver-
laten van de wegen des Heeren en roepen het
tot de Wet en het Getuigenis.

Synodale Organisatie, door den kerkeraad in Januari
1887, krachtig voorbereid. Hij werd als *Ger. v. d. d.*
predikant hier beroepen; hij was een voorstander der
Vrije Universiteit en een vriend van Dr. Kuyper; nie-
mand als hij mischien liet zich ook van den predi-
cant, zoo over de synodale Synode uit; krachtige
stemmen werden in den kerkeraad onder zijne leiding
genomen om de gemeente in hare rechten
tegenover de Gemeentecommissie; en van een soort
«Kad» in den kerkeraad, uit slechts weinige leden des
kerkeraads bestaande, was hij voorzitter.

Nu wil de heer Vos het doen voorkomen, alsof de
Van der Land dus is opgetreden, onder presis van
anderen, omdat hij «schreef» niet kon zijn. Doch
dit is eenvoudig onwaar, gelijk ieder weet, die er
iets van weet.

Zij hierbij herinnert, dat de bedoelde «sam-
komst», — versta: samenkomsten — georganiseerd
werd, lang vóór de Lion Cachet naar Rotterdam
gekomen is, ja vóór men er waarschijnlijk over gedacht
heeft, dezen leeraar naar hier te beroepen, dat de
C. het eerst door de Van der Land van het bestaan
der «Commissie» gekend heeft, reeds toen hij de ge-
meente kwam «aan», en na zijne bevestiging, door de
Van der Land tot den kring ingelied, en in al deszelfs
geheimen werd ingewijd. Dat verder het, mischien
wat bruisig, optreden van de Lion Cachet, zoowel
op het ministerie als in den kerkeraad, tegenover som-
mige predikanten, vooral zijn grond had in droeve
mededeelingen hem, ongevraagd en ongeacht, door
de Van der Land gedaan, aangaande de dominantie
des minnen, en den ban, die er op het ministerie en
in kerkeraad rustte, omdat anders goedgezinde domi-
natie, wel «na» zo «moeten» doen, om collega's zoo
en zoo te ontrien.

In dit alles was de Van der Land niet een speeltuig
in de hand van anderen maar wel degelijk «schelvel».
Slechts viel het hem, ook lichamelijk, moeilijk om
den strijd vol te houden, en schreef hij zeer heftig,
een groot deel van de verantwoordelijkheid op hem
ruimte over te dragen op een ander, zoodra daartoe de
gelegenheid bestond.

Die ander was ds. Lion Cachet; niet omdat deze
rullis zocht, maar omdat ds. Van der Land er op
aandrong. Dat ds. L. C. precies werd van het classie-
kaal bestuur, in de plaats van de Vinke, was geheel
naar aanwijzing van ds. Van der Land; en zoo zoude
wij tal van andere dingen kunnen opnoemen. De
Van der Land werd in die dagen niet door anderen
geleid, maar was zelf *deur*, en heeft, blijkbaar aan ds.
Lion Cachet, in menig opzicht den weg aangewezen,
hoe te Rotterdam tot vinnigmaking der kerk moest wor-
den gehandeld.

Dat Van der Land zich later teruggetrokken heeft,
vindt niet zijn oorzaken hier, dat hij *sever schelvel*
werd, gelijk de heer Vos het voorstelt, maar dat hij
«schelvel» werd. Hij bezweek voor presis, die van
onderscheidene kanten op hem werd uitgeoefend, toen
het eindelijk, in de reformatie der kerken, van woorden
tot daden komen zou. En eigenlijk was hij ook daarin
weer schelvel, want voor het onderscheid tusschen
KERK en «kerken» heeft hij nimmer het recht
gehad. Het *kerken»* van 1816 was een kerk, die
hert der Vaders; wel dien bedorven, maar toch de
kerk, en hij kon in zijn gedachten de kerken
onder het lid der organisatie, niet losmaken van de
organisatie. Hierbij moet niet vergeten worden, dat
in den kring, waarin ds. Van der Land na zijn beke-
ring verkeerde, bijv. in het huis van mej. de Roche-
mont, te Amsterdam, men wel lamenteerde over het
«kerk» van de kerk, maar toch naar de kerk ging, al
preken Medboorn e. a. want hier was en bleef de
kerk; en dit gevoelen kwam ook bij ds. Van der
Land gedurig weer boven.

Dat hij daarom, behalve om andere, persoonlijke
redenen, met de reformatie der kerk van Rotterdam,
door hem zoo ernstig en krachtig voorbereid, niet is
medegegaan, is zich teruggetrokken heeft toen hij be-
gon in te zien, waartoe zijn eigen arbeid onvermijdelijk
leiden moest, is wel te verstaan, hoe diep het moge
worden betreurd. Doch de smet door den Hoofddirecte-
ur van de Kerk tot op zijne nagedachtenis geworpen,
alsof hij, in den *kerk»* van zijn kerkelijk leven, toen
hij besloot over de handhaving der Gereformeerde be-
lijdenis, ook in de regering der kerk, niet «schelvel»
was, een werktuig in de handen van anderen was
verdiend hij niet, en daartegen moeten wij met beslist
heid opkomen.

Dat Van der Land, te «gemeentelijk» zoo zijn ge-
weest «om zich in kerkelijke politiek te verliezen», is
een holle frase. Van der Land was een Christen, en
welke Christen, die bij zijn hart leeft kan zich «verliezen»,
in welke politiek ook? Dit is frase is, dat hij «te
veel Evangelie» maar aan partijman» te zijn. Maar
bepaald, hetgeen om niet te zeggen, laterlijk, is de
ontbinding. *«Zie aan Christen om verontmoediging te zijn»*,
met a. w. te veel Christen om te breken met de door
een door revolutionaire Organisatie van 1816, gelijk
duizenden en duizenden Christenen in de lande gedaan
nebben.

Dus de scheiding van 1814 en de huidige reformatie
als «revolutie» te brandmerken is zelf revolutionair.
En over het algemeen heeft de Hoofddirecteur van
de Kerk in de artikel zich alleen overtroffen. Was
hij bevoegd om hetellikheden te zeggen aan het adres
van de «Doleerenden», dan stond hem zulks, «schel-
vel» zijnde, natuurlijk vrij. Doch dit te doen onder
den schijn van ds. Van der Land, die zich niet meer
kan verantwoord, te vereeren, is uiterst berispelijk.
De kerkelijke kwestie dargelaten, zal — en niet het
minst te Rotterdam — de nagedachtenis van ds. Van
der Land, bij welken in zegening zijn, bij ieder voor
de bediening van zijn ambt, maakte veel werk van
zijne catechisaties en van het herderlijk werk en hij had
een bijzonder clarisma om tot moeden en beproefden
woord van opwekking en troost te spreken. «Ja
lig zijn de dooden, die in den Heere sterven».

Gelijk het met wijlen ds. Van der Land was,
zoo liep het met bijna al de broederen, die
eerst meeleefden, en later heemgingen.

Een droef, maar toch uiterst gewoon ver-
schijnsel.

Wie kerkhistorie kent, zegt ook hiervan
met den Prediker te Jeruzalem:

«Er is niets nieuws onder de zon.»

KUYPER.

Officieele berichten uit de Ned.
Geref. kerken.

VOORLOOPIGE SYNODE
VAN
LEEWARDEN.

De kerkeraad van de Ned. Geref. Kerk te
Leeuwarden, ditsmaal Synodale kerk, brengt
hiertoe ter kennis, dat voorts ter be-
handeling op de Synode bij hem zijn ingekom-
de, navolgende voorstellen:

1. De Synode geve voorlichting over den
weg, dien de classis heeft in te slaan, om te
voorzien in de behoeften aan de bediening des
Woords en der Sacramenten van enkele per-
sonen in kerken, wier kerkeraaden nog onder
de Synodale reglementen blijven leven.

2. De Synode machtige de classis Gouda—
den Haag tot ontbinding der classieke com-
binatie over te gaan, zoo spoedig dit naar het
oordeel der classieke vergadering zonder be-
zwaar voor elk der classen kan geschieden.

3. De Synode toone aan op welke wijze door
onze kerken, overeenkomstig art. 13 der ker-
kenordening, voorzien moet worden in de be-
hoeften van predikanten weduwen en weezen.

4. De Synode wende zich tot de Regering
met verzoek om overeenkomstig hare roeping
alle beletselen weg te nemen, die de reforma-
tie der kerken in den weg staan, voor zoover
die door de Regering kunnen worden uit den
weg geruimd.

een ouderling een huwelijk kerkelijk inzeggen?
2. Bezwaarschrift van broeder A. v. B. tegen
een besluit der classis Leiden.

Uit de classis Amsterdam zullen de voor-
stellen te laat komen. Eerst op 11 Juni denkt
deze classis saam te komen; Zorge zij dan zelve,
dat de *Beraut* van 14 Juni de punten voor het
Synodaal agendum, door de classis Amsterdam
aan te bieden, bevatte, opdat de kerken des
verlangd op buitengewone classis in de week
van 16—21 Juni het compleet agendum kunnen
behandelen ter toelichting en toerusting harer
deputaten.

Uit de classis Middelburg:

1. De Voorloopige Synode beantwoorde de
volgende vragen:

a. In hoeverre acht de Voorl. Synode het
middel, aangegeven in art. 55 D. K., tot be-
strijding van ketterij en dwaling thans nog
niet uitvoerbaar en nuttig?

b. Indien de V. S. dit middel of als zooda-
nig of voor 't tegenwoordige nog uitvoerbaar
niet nuttig mocht achten, is het dan niet wen-
schelijk, dat het voorloopig buiten werking ge-
steld worde?

2. De Synode sprekende haar gevoelen uit in
zake assurantien, begrafenisfondsen en levens-
verzekeringsmaatschappijen, of ze deze zaken
acht te zijn naar of tegen Gods Woord.

3. De Voorloopige Synode wijzigde het be-
sluit der V. S. van Utrecht in zake de onder-
zoeking naar art. 8 D. K. aldus, dat het praepar-
toir examen wordt afgenomen door de
classis, waarin de candidaat woont en het
perijptoir examen door de classis, waarin hij
beroepen is.

Uit de classis Leeuwarden—Sneek—Heeren-
veen.

De Synode

1. wijze duidelijk aan de taak van den *defe-
nator* in onderscheiding van die van den Dien-
aar des Woords;

2. toone aan of en, zoo ja, de gevallen,
wanneer een *ouderling* mag optreden in de be-
diening des Woords;

3. ontwerp, zoo nog langer de dienst van
oefenaar noodig is, een model-act van be-
voegdheid met instructie, door de classis uit
te reiken aan den geëxamineerden oefenaar;

4. wijze het te Utrecht in zake art. 8
beslote zoodanig, dat niet de bedoelde broe-
der, maar twee of meer kerken met zijn goed-
keuring het praeparatoir-examen voor hem
aanvragen;

5. dringe in gemotiveerde petitie er op aan
bij de overheid

a. dat ze zorgvuldig waken, dat op den Dag
des Heeren door haar van hare ambtenaren
geenen arbeid geschiedt worde dan voor zoove-
re strenge noodzakelijkheid het tegendeel
eischt;

b. dat ze alle exercitie, inspectie en parade
van leger en schutterij op Zondag verbiede;

c. dat ze nauwlettend toezie, dat door geen
luide kluis uitvrenten van waren of door gedruisch
van brooddranken de stille ruste, voor den
eeredienst der kerken noodzakelijk, worde ge-
stoord;

d. dat ze, bij concessien ten opzichte van
jacht en visschij, fabriek en tuifrick, schouw-
burgzaal en kermistint, spoor- en tramdienst,
enz. krasse beperking en zoo mogelijk wering
van den arbeid op Zondag bedinge;

6. wijze aan, wat door de classes en door
de kerkeraaden gedaan kan worden tot bevoor-
dering van de heiliging van den Dag des Heeren;

7. splitse de classieke combinatie Leeuwar-
den—Sneek—Heerenveen zóó, dat Leeuwarden
op zichzelf kome en Heerenveen gecombineerd
blijft bij Sneek;

8. beantwoorde de vraag: of de belijdenis,
afgelegd in handen van den Synodalen tegen-
kerkeraad in eene kerk, die tot reformatie ge-
komen was, moet worden van nul en geener
waard geacht?

9. adviseere, hoe gehandeld moet worden
met lidmaten door doop, die verzuimen belij-
denis te doen; hoe in 't algemeen de tucht
over hen worde uitgeoefend en hoe genoemden
misstand het best geboet worde;

10. geve aan, hoe gehandeld moet worden
ten opzichte van personen, die met woord en
daad leeraars en opzieners niet slechts als *hunn*
ambtsdragers, maar in 't algemeen als *ambts-
dragers* verwerpen, in 't bijzonder van hen, die
vroeger met de Reformatie meegingen;

11. lichtte voor, wie bij ontstentenis van den
Dienaar des Woords de huwelijksinzegening
voltrekke;

12. betame maatregelen tot eenparige en
gezamenlijke onderhouding van het bepaalde
in art. 13 der kerkenordening;

13. bereide voor de samenkomst van par-
ticuliere Synoden;

14. gunne praedivies in zake de heree-
ning der gedeelde kerk te de Lemmer.

Uit de classis Franeker niets ontvangen.

Uit de classis Dokkum vier vragen:

1. Of de bestaande regeling voor het examen
naar art. 8 D. K. moet worden bestendigd?

2. Of de Synode thans ook de tijd gekomen
acht om zich uit te spreken omtrent de moei-
lijke vraag, op welke wijze de gedoopte lid-
maten, die nalatig blijven in het doen van
belijdenis, zijn te brengen onder de tucht der
kerk;

3. In hoeverre en op welke wijze kan men
uit kracht der verbondsbelofte aan kinderen
van ouders, die ongedoopt blijven, den H. Doop
bedienen?

4. Is het houden van particuliere of provin-
ciale Synoden wenschelijk in de tegenwoordige
omstandigheden?

Uit de classis Groningen niets ontvangen.

Nog is ingekomen van de Provinciale Dia-
konale Conferentie, den 26sten Febr. j.l. te
Middelburg gehouden, als punt voor 't agendum:

Des avonds trad ds. W. Ringnalda voor de
eerste maal op en verbond zich naar aanlei-
ding van Hand. 6: 4 aan zijne nieuwe ge-
meente.

Met hartelijke toespraken aan de gemeente,
in wier midden de Heere hem gezonden had,
aan de opzieners en armverzorger en aan
allen die op eenige wijze den welstand der
kerk behartigen, begeerde hij van ganser
harte, zijnen lastbrief getrouw «te volharren
in het gebed en den dienst des Woords».

Met diepe ontroering dankte Z. E. w. zijnen
geliefden vader, die hem thans voor de derde
maal, maar voor het eerst in eene kerk, die
aanvankelijk tot de gehoorzaamheid Christi was
teruggekeerd, tot zijn dienstwerk inleiden mocht.

Ook de afgevaardigden van genabuurde kerken
en de deputatie van de Chr. Ger. gemeente
te deze plaatsen, tot bijwoning dezer plecht-
tuge ure uitgenoodigd, werden hartelijk toege-
sproken. Met de bede voor de éénheid van
allen, die Christus in onverderfelijkheid lief-
hebben, die onder dezelfde belijdenis en de-
zelfde kerkorde leven, en met de bede om de
genade des Heeren over zijne innig geliefde
en nu zoo bedroefde gemeente Harmelen, ein-
digde spreker zijn eerste dienst in ons midden.

Het was een dag van dankbare blijdschap
over de gunste des Heeren. In 1887 uitge-
treden, was deze gemeente meer dan drie jaren
vacant, maar na vele heprovingen en teleur-
stellingen is thans onze blijde betuiging: «de
Heere heeft alles wel gemaakt, zijn Naam zij
eere».

Namens den kerkeraad:
H. E. E. SMIT, scriba.

De kerkeraad der Ned. Geref. kerk te Lei-
den, bericht aan belanghebbenden, dat van af
heden, zijn adres is

N. AMS, scriba.

Vergadering der Gecombineerde Classen
Gouda—den Haag, gehouden te Gouda
den 27 en 28 Mei 1890.

Na de gebruikelijke opening werd voor deze
vergadering aangewezen tot Praeses ds. Ozinga,
tot Scriba ds. Winckel.

In de op 27 Mei gehouden vergadering
werd den, te Naaldwijk in den Dienst des
Woords beroepen candidaat in de Theologie
aan de Vrije Universiteit te Amsterdam de
heer J. Brouwer met medewerking van de
Deputati Synodi voor de examina geëxami-
neerd en tot den Dienst des Woords toege-
leend, waarna, na inzage en in orde bevinding
der stukken, genoemd beroep geaprobeerd
werd.

In de volgende zitting, werd na afdoening
der gewone werkzaamheden, een vijftal punten
voor het agendum der in Juni te Leeu-
warden te houden Voorloopige Synode vast-
gesteld en werden daaraan afgevaardigd de
bros. Dr. Winckel en Mr. L. W. C. Keuchenius
en tot hunne secundi de bros. Dr. J. C. Sikkel
en P. Goudappel.

In de volgende vergadering zullen een twee-
tal bros. als oefenaar voorgedragen, onderzocht
worden.

De kerk van Haastrecht werd aangewezen
tot bijeenroeping der classen op Woensdag
3 September a. a. te Gouda.

Da. Sikkel sloot op verzoek van den praeses
de vergadering met dankzegging.

J. M. V. MEETLEN,
Actuaire.

Zending.

Moslemen en Christendom.

II.

Over den invloed van den Islam handelt de
heer Schot in zijn 2e opstel. Hij merkt o. a.
op, hoe twijfel aan den Koran den Islamiet
noot bevangt; noot zal hij eraan denken de
zoogenaamde valsche boeken met den
Koran te vergelijken. De prediking van het
Christendom heeft op hem slechts hoogst zeld-
zaam invloed, en minder nog dan het Protes-
tantisme moet het Catholicisme met zijn beel-
dendienst en leer der goede werken, iets tegen
den Islam vermogen.

Maar die geestelijke stilte in het gemoed van
den Moslem «schaadt zijn intellectuele ont-
wikkeling, en nog donkerder is een andere
schaduwzijde van den Islam. Het is deze, dat
de Islam, product van een zinnelijken geest, in
sterke mate de zinnelijkheid opwekt. Door
die eigenschap dooft hij langzamerhand alle
hogere intellectuele aspiraties uit.

De schrijver brengt Mahomed hulde voor zijn
pogingen om den stand, de kwaliteit der vrouw te
verhoogen. Maar toch alles wijst aan, dat de vrouw
slechts een ondergeschikte positie bekleedt, en
het recht mist, om haar stem te doen gelden
in zaken waarover zij evenveel kan oordeelen
als de man. Zij is meer dan een slaaf, maar
minder dan een vrij. Vandaar een zekere on-
hulselijkheid, die nog vermeerderd wordt door
de veelvrijheid, en die den omgang met slaaf-
ven bevordert. Maar wat bovenal het huwelijk
geluk ondermijnt, zijn de bepalingen omtrent
de echtscheiding.

Op de vragen: Hebben alle dezelfde persoon-
lijke vrijheid? Hebben allen dezelfde rechten?
Staan allen gelijk? Moet volmondig neen ge-
antwoord worden. En niet alleen wegens de
minderheid der vrouw, maar ook wegens de
slavernij en de verhouding tusschen geloovigen
en ongelooovigen.

Over het algemeen wordt aangeraden de
slaven met zachtheid te behandelen, en een
uittuend voorschrift is dit, dat de heer zijn
slavinnen niet aan anderen mag afstaan als
prostituties, om zoodoende winst te behalen.

Ook de vrijlating van geloovige slaven wordt
wettelijk bevestigd, of als een godsdienstig
werk aanbevolen. Mild noemt de sehr. daar-
om dit slavenrecht.

Maar een maatschappelijk ongeluk blijft het,
dat de wet de slavernij erkent, ja, door den
heiligen kring in stand houdt, en het milde
beginsel zelf heeft ook schipbreuk geleden.

Gewoonlijk houden de Moslemen slaafjach-
ten, alleen om in het gebed aan slaaf te
voorzien, en daarbij bekrent men er zich niet
om, of de ongelukkig gevegevoerden Moslemen
zijn of niet. Ook is in de streken waar vóór
de invoering van den Islam geen slavernij be-
stond, of alleen de ter dood veroordeelden
tot slavernij werden gebracht, door het begin-
sel van den heiligen kring de slavernij ontstaan
of wel toegenomen. In den tegenwoordigen
tijd is het wel is waar door den westerschen
invloed zoo goed als onmogelijk geworden,
den heiligen kring nog op groote schaal te

voeren, maar nu beschouwen de Moslemen
kleine roofrochten als zoodanig, ofschoon zij
daarbij de voorschriften van den heiligen kring
niet in acht nemen.

Dus heeft Mahomed het Christelijk beginsel,
dat alle slavernij onheilig, niet gehuldigd.

Met zijn beperkingen ten aanzien van onge-
loovigen, staat Mahomed almede tegenover het
Christendom, dat verdraagzaamheid leert.

Op het strafrecht valt insgelijks veel aan te
merken. Mr. L. W. C. van den Berg zegt in
zijn handboek over de beginselen van het Ma-
homedanisch recht, dat «het strafrecht is een
van die leerstellingen van den Islam, welke
het meest indruischen tegen de beginselen, door
de Europeesche wetgevers, vooral in de latere
tijden, gehuldigd. Niet alleen dat de wreedheid,
waartoe dat strafrecht aanleiding geeft, onver-
eenbaar is met alle moderne beginselen van
humaniteit, en als zoodanig bij uitnemendheid
te huis behoort in een lang vervolgene eeuw
van halve barbaarsheid; maar men zoekt te
vergeefs naar de grondslagen, waarvan de pro-
feet zijn tuitgeaen, evenzeer als naar het
doel, dat hij zich heeft voorgesteld.» De schrij-
ver voegt er bij, dat de moderne humaniteits-
beginselen een geleidelijk uitvloeiisel zijn van
het meer en meer doordringende Christendom,
dat alleen de ware humaniteit huldigt, en dat
het dus niet te verwonderen is, dat het Ma-
homedanisme zich door andere dan humane
beginselen openbaart.

Wat echter wel het nadeeligst heeft gewerkt
op elk gebied, is het fatalistisch principe van
den Islam.

Dit geloof heeft in het begin der Islamietische
beweging, op het krigstoonel, wonderen van
dapperheid doen verrichten. Onversaagd ging
de strijder den vijand tegemoet. Was bepaald,
dat hij zou blijven leven, zoo kon hij zich veilig
in het woelgiste van den strijd storten. Was
bepaald, dat hij zou sterven, welnu, dan was
het begeerlijker te sterven in den heiligen kring
als martelaar, dan in stilte als een gewone
Moslem. Maar niet alleen werd door het fatalisme
de Mahomedaanse eenheid verbroken, zij ver-
brak ook de veerkracht der Moslemische wereld.

De overtuiging dat het lot niet kan gewijzigd
worden, door wat ook, drukt allen, zoowel den
geringe als den staatsman en regeerder. Wat
baat het, zich in te spannen? Niets verandert
indien God het niet wil, en wil God het, zoo
verandert het ook zonder den mensch. Hervor-
mingen mogen Moslemische staatsleden, door
overmacht geprest, eindelijk decreteren,
hervormingen blijven het op 't papier, in het
maatschappelijk leven dringen zij niet door.

De gevolgtrekking waartoe het voorafgaande
leidt is, dat de Islam niet de drager van be-
schaving, de brenger en kweeker van kunsten
en wetenschappen kan zijn.

De schijnbare bewijzen hietegen worden door
den schrijver ontenuud.

In de Islamische wereld is het wereldlijke
ondergeschikt aan het godsdienstige, of liever,
maakt daar een deel van uit, en dus is licht-
lijk te begrijpen, welk doel de Moslemische
politiek beoogt. Die politiek zal altijd een
propaganda moeten zijn van den Islamisme, dat
als het ware niet werd geschapen om over-
heerscht te worden, maar om zelf te overheer-
schen. Dat gedeelte der wereld, dat niet tot
de Moslemische gemeente kan worden gerekend,
moet de Moslem trachten daartoe te brengen,
hetzij door er den Moslemischen godsdienst in-
gang te doen vinden, hetzij door het schat-
plichtig en dus indirect Moslemisch te maken.

En opmerking verdient het, dat in de landen,
waar de Islam veel aanhangers telt, doch die
onder Europeesch gezag staan, toch nog menig-
maal het geval zich voordoet, dat er, niette-
genstaande den Islam geen belemmering wordt
in den weg gelegd, min of meer gelukkige
pogingen worden aangewend tot verzet tegen
het niet-Mahomedanisch bestuur.

Men kan zegt de schrijver van den waren
Moslem niet anders verwachten.

HOOGENDIJK.

Buitenland.

Engeland. Voortgang van den
strijd in de Vrije Schotsche kerk
tegen de hoogleeraren Bruce en
Dods.

Wij hebben reeds meermalen het een en
ander medegedeeld omtrent de tegenstand die
zich in de Vrije Schotsche kerk begint te
openbaren ten opzichte van de leeringen der
professoren Bruce en Dods, die zich als aan-
hangers van de nieuwe theologie deden kennen.
Terecht beschouwen sommigen het feit, dat
mede aan die twee mannen de opleiding van
de aanstaande leeraars der Vrije Schotsche
kerk is toebetrouwd, als hoogst verontrustend
voor de toekomst der kerk. De ziel van het
verzet tegen de beide hoogleeraren, die zoo
kenmerklijk tegen de belijdenis der Vrije Schotsche
kerk ingaan, is de predikant Mocosskill, een
leeraar die het vertrouwen